

4. Словник української мови : в 4 т. / [За ред. М. Л. Мандрика]. – К. : Наукова думка, 1973. – 840 с.

5. Троцько Г. В. Теоретичні та методичні основи підготовки студентів до виховної діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах : автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти»; 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Троцько Ганна Володимирівна ; АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. – К., 1997. – 54 с.

УДК 37.01

ПОПОВИЧ А.М., БРИЖАК Н.Ю.,
Мукачівський державний університет

ВИМОГИ ДО ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПРАЦЯХ ПЕДАГОГІВ-КЛАСИКІВ

Серед актуальних проблем, що стоять перед сучасною освітою, одна з найголовніших – підготовка вчителя. Суспільство ставить перед вчителем завдання бути не тільки неповторною особистістю, носієм загальнолюдських цінностей, глибоких і різноманітних знань та високої культури, а й прагнути до втілення в собі людського ідеалу.

Простежити погляди видатних представників педагогічної думки в ретроспективі допоможе аналіз окреслених ними класифікацій вимог, що висувалися до особистості вчителя в різні часи, історичні періоди розвитку освіти.

У сучасній педагогічній теорії питаннями підготовки і професійного розвитку майбутніх учителів займалися О.Абдулліна, М.Євтух, І.Зязюн, Л.Петухова, В.Сластьонін, Н.Слюсаренко, Н.Хміль та ін. Різні аспекти роботи учителів початкових класів були відображені в працях Н.Бібік, М.Вашуленка, К.Гуз, В.Ільченко, О.Савченко та ін. Вплив на становлення й розвиток неперервної педагогічної освіти здійснювався завдяки дослідженням вітчизняних науковців історичного аспекту розвитку освіти: О.Сухомлинської, В.Крисюка, А.Кузьмінського, В.Лугового та ін.

На кожному історичному етапі розвитку суспільства прогресивні представники педагогічної думки замислювались над образом «ідеального вчителя», висвітлюючи ці уявлення у своїх працях. Філософи, мислителі, громадські діячі просвітники обґрунтовували підходи, критерії до оцінки результатів учительської діяльності, окреслювали коло необхідних якостей, якими мав би володіти справжній учитель. Більшість педагогів-класиків у всі часи наголошували на виключному значенні власного прикладу вихователя в особистісному становленні вихованця. Інші стверджували, що вчитель обов'язково мав бути взірцем для дитини, прикладом для наслідування за будь-яких обставин, а відтак володіти сукупністю відповідних якостей і властивостей, що характеризували б спрямованість його педагогічної діяльності, професійного та особистісного зростання.

Так, Я.Коменський основними якостями гідного вчителя вважав насамперед чесність; високий рівень освіченості; моральність і благочестя; працездатність та природну схильність до педагогічної діяльності. Видатний педагог указував: «Учителі повинні знати, як зробити розум своїх учнів мудрим, язик – красномовним, руки – умілими для писання та іншого за допомогою постійних прикладів та практики» [1, с.599-601]. А для цього, на думку класика, педагог має бути не тільки вихователем, керівником, але й другом дітей. Отже, стрижнем педагогічної діяльності автор «Великої дидактики» визначав гуманістичну спрямованість учительської праці, наполягаючи насамперед на невпинному духовно-моральному розвитку особистості педагога.

Подібної думки дотримувався А.Дістервег, вважаючи запорукою успіху діяльності вчителя наявність у нього таких якостей, як природна любов до дітей; глибокі знання; моральна чистота; усвідомлення важливості професії; енергійність, жвавість і бадьорість; мистецтво спілкування тощо. Окремою властивістю, що сприяла б професійному розвитку педагогів, класик уважав прагнення до самоосвіти, наголошуючи: «Вчитель для школи – це те ж саме, що сонце для Всесвіту. Він джерело тієї сили, котра приводить у дію всю машину. Остання заіржавіє в мертвому заціпенінні, якщо він не зможе вдихнути в неї життя і рух» [2, с. 326]. Адже вказане вимагає постійного зростання, розширення кругозору вчителя, поглиблення теоретичних знань і вдосконалення професійних умінь і навичок.

Визначаючи основними якостями гарного вчителя любов до дітей, мудрість, оптимізм, твердість характеру, безкорисливість, І. Песталоцці пояснює: «Учитель, який має такі якості, здатний піднести вище духовний рівень цілого села, розвинути в молоді сили й здібності, спонукати молодь до нового способу мислення й дій» [3, с.156].

Видатний К.Ушинський стверджував, що вплив особистості педагога на молоду душу складає ту духовну силу, яку не можна замінити ані підручниками, ані моральними сентенціями, ані системою заохочення та покарання. Згідно з висновками педагога-класика, учитель має володіти такими властивостями, як любов до своєї професії; усвідомлення мети діяльності та знання своєї справи, відповідальність за неї; прагнення до вдосконалення; володіння педагогічним тактом [6].

Погляди вказаних педагогів-класиків знайшли своє продовження в галузі освіти, у педагогічній творчості їх послідовників та однодумців. Ідеї гуманізму, проблемного підходу до процесу навчання й виховання молодших школярів відображені у професійній діяльності та педагогічних працях Ш.Амонашвілі,

Л.Занкова, С.Лисенкової. Вони стали орієнтиром для створення педагогічних систем новаторів В.Шаталова, І.Іванова, Є.Ільїна.

Педагогічні погляди видатних педагогів-класиків торкалися питань професійного зростання фахівців, що, безумовно, вплинуло на виникнення й становлення в подальшому системи післядипломної освіти вчителів.

Отже, проблеми професійної готовності, постійного розвитку і вдосконалення вчителів усе частіше привертали увагу науковців і педагогів-практиків, які мали спільні погляди на особистість педагога, які можна охарактеризувати як гуманістичні, людиноцентричні, що залишаються актуальними й сьогодні. Вони, безумовно, впливали на формування суспільної думки про те, що вчителі мають працювати над особистісним і професійним зростанням та вдосконаленням упродовж усієї педагогічної діяльності. Це сприяло усвідомленню необхідності професійного спілкування між колегами, підвищення майстерності кожного вчителя, розвитку загальнопедагогічної культури фахівців.

Література

1. Коменский Я.А. Избранные педагогические сочинения / Я.А. Коменский – М. : Госучпедизд. МП РСФСР, 1955. – 651 с.
2. Дистервег А. Избранные педагогические сочинения / А. Дистервег.– М. : Учпедгиз, 1956. – 374 с.
3. Песталоцци И.Г. Избранные педагогические сочинения: в 2 т. / И.Г. Песталоцци. – М. : Педагогика, 1981. – Т. 2. – 156 с.
6. Ушинский К.Д. Собрание сочинений в 11 тт. – М. : Изд . АПН РСФСР, 1963. – Т.2. – 875 с.

УДК 373.3.011.3-051:613.955(043.2)

ПОПОВИЧ А. Ю.,
Мукачівський державний університет

ПРОБЛЕМА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОГО КОМПОНЕНТА ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Законами України, державними національними програмами (Закон України «Про загальну середню освіту», «Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті», Державна програма «Діти України» та ін.) визначено необхідність розв'язання найважливіших завдань сучасної освіти, спрямованих на здоровий інтелектуальний, соціальний, фізичний розвиток особистості.

Одним із обов'язкових критеріїв конкурентноспроможного фахівця в галузі освіти є його знання, вміння та навички відновлювати, зберігати й зміцнювати здоров'я учнів, тобто рівень і якість оволодіння ним здоров'язберігаючою діяльністю. Під готовністю учителів початкової школи до формування здоров'язбережувальних навичок і вмінь молодших школярів необхідно розуміти психофізіологічний стан майбутнього педагога, що володіє теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками щодо організації та ефективного здійснення здоров'язбережувальної діяльності, спрямованої на формування здоров'язбережувальних навичок і вмінь в учнів 1-4 класів [1].

Проблеми здоров'я та освіти висвітлені в напрацюваннях Р. І. Айзмана, Ю. К. Бабанського, Н. П. Волкова, Б. Т. Долинського, В. В. Колбанова та ін. Питанню формування здорового способу життя дітей і молоді присвячені праці

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>